

Cuộc tranh cãi về **NGUỒN GỐC** của kính viễn vọng

Kính viễn vọng thực sự có nguồn gốc ở đâu: Hà Lan, Tây Ban Nha hay Italia?

Những bằng chứng mới đây cho thấy rằng kính vọng có khả năng đã được phát minh ở Tây Ban Nha, chứ không phải ở Hà Lan hay Italia như trước đây nhiều người vẫn lầm tưởng.

Những phát hiện này, được công bố lần đầu trên tạp chí History Today (Lịch sử ngày nay), cho rằng cha đẻ của kính viễn vọng có thể là một người thợ làm kính ở thành phố Gerona, Tây Ban Nha.

Từ trước đến nay, người ta vẫn cho rằng kính viễn vọng khúc xạ là do người Hà Lan chế tạo ra lần đầu vào năm 1608

Nhưng, có vẻ như, kính viễn vọng đầu tiên lại được chế tạo để dành cho các thương nhân người Tây Ban Nha.

Cha đẻ của kính viễn vọng, theo nhà sử học Nick Pelling là một người đàn ông có tên là Juan Roget, mất vào khoảng giữa những năm 1617 và 1624.

Ý tưởng này sau đó đã du nhập vào Hà Lan. Ở đó, vào năm 1608, ba người hoàn toàn độc lập với nhau đã cùng tuyên bố phát minh về kính viễn vọng

Phải chăng, đã có một sự nhầm lẫn?

Vào ngày 2 tháng 10 năm 1608, nhà chế tạo mắt kính người Hà Lan Hans Lipperhey đã trình hồ sơ để đăng ký bằng sáng chế của ông.

Vào ngày 14 tháng 10, một người đàn ông khác cho đăng những báo cáo phát minh về kính viễn vọng

Vào ngày 17 tháng 10 năm 1608, nhà chế tạo mắt kính Jacob Metius ở thành phố Alkmaar cũng cho công bố phát minh của mình hoàn toàn độc lập với 2 người ở trên.

Nhưng Pelling đã tìm ra một số thiếu sót: “Trong suốt chiều dài lịch sử, đã có nhiều trường hợp nhiều người cùng công bố những phát kiến mới trong cùng một thời điểm. Nhưng nhìn chung, tất cả chuyện này đều có nguyên do của nó. Đó là bởi, trước đó, đã có một người khác nghiên cứu về nó.”

Ông trả lời đài BBC: “Mãi cho đến năm 1608, vẫn chưa có ai từng biết về kính viễn vọng. Do vậy, 3 người này không thể cùng phát minh ra kính viễn vọng chỉ trong 2 tuần.

Trong thực tế, nhà thiên văn học Galileo Galilei chính là người đã cải tiến đáng kể các bản thiết kế của những người Hà Lan. Vào năm 1616, đồng hương của Galileo là Nicolo Zucchi đã phát triển một lần nữa thành kính viễn vọng phản xạ.

De Guilleuma không dừng lại ở đó; ông còn phát hiện ra rằng "ulleras" – một từ Catalan có nghĩa ban đầu là "mắt kính", nhưng sau đó được dùng để ám chỉ kính viễn vọng – trong nhiều phát minh của những người đương thời tại Barcelona.

Phát minh sớm nhất là vào ngày 10 tháng 4 năm 1593, khi Don Pedro de Carolana đưa "một cái mắt kính được gắn với một cái trục dài" cho vợ của ông.

Dù vậy, trong bài báo của mình Pelling thừa nhận đó có thể chỉ là một cái kính lúp với phần tay cầm dài mà thôi.

Nhưng ông cũng bổ sung ngay sau đó rằng một "cái kính viễn vọng với tầm nhìn xa" vào năm 1608 có vẻ giống với kính viễn vọng của Roget.

Những dự định tiếp theo

Theo như Pelling, Roget – và các khách hàng của ông – có thể đơn giản là không lường trước được hết những tiềm năng to lớn trong chính phát minh của họ.

Pelling nói: "Điều đó cũng giống như trò đánh gôn. Những người làm ra các sân gôn thường là những người bị thiệt hại. Còn chính những người đã mua sân gôn đó mới là những người kiếm được tiền."

Ông phát biểu trong một bài báo trên tạp chí Lịch sử ngày nay: "ngay cả về thời gian, tôi nghĩ có một điều rõ ràng là tất cả những tuyên bố của những người Hà Lan đều là không chính xác, thiếu thông tin và họ dường như đều có ít nhiều che giấu một điều gì đó.

Pelling nói rằng ông đã tiếp xúc với gia đình Guilleuma và giờ đây đang hy vọng rằng có thể tìm thấy những nghiên cứu khác, chưa được xuất bản của nhà sử học quá cố.

>> H.BÌNH (dịch từ BBC)

Gần đây hơn nữa, một số nhà sử gia khác lại có ý kiến rằng kính viễn vọng đã được phát minh lần đầu ở Italia.

Pelling đã bắt đầu tìm hiểu vấn đề này khi ông đọc được trên Internet một bài báo nghiên cứu xuất bản vào năm 1959 của một bác sĩ nhãn khoa người Tây Ban Nha và là một nhà sử học nghiệp dư có tên là Simon de Guilleuma.

De Guilleuma đã dò theo chỉ dẫn trong một cuốn sách xuất bản vào năm 1609 của Girolamo Sirtori người Italia.

Trong cuốn sách, Sirtori đã mô tả cuộc gặp gỡ với một người thợ làm kính già tên là Juan Roget tại Gerona, người được ông cho là cha đẻ thực sự của kính viễn vọng.

Danh tính người đã khuất

Các nhà nghiên cứu về kính viễn vọng lúc đầu đã cho rằng việc tìm lại tung tích của Roget - người vốn đến từ vùng Burgundy, nước Pháp – là một việc hết sức khó khăn. Nhưng de Guilleuma đã tìm ra dấu vết từ cái chết của vợ Roget trong một văn phòng làm việc.

Ông cũng đã tìm thấy bản danh sách trong đó có thông tin của nhiều người thân quen của Roget tại Barcelona, nhiều người trong số họ cũng là thợ làm kính. Điều này cũng trùng khớp với mô tả của Sirtory, cả về nơi chốn cũng như thời gian.